

Beləliklə, ümumdünya mədəniyyəti və ədəbiyyatı tarixində qədim tarixin yaddaşında dərin izlər qoymuş Zərdüştiliyin Qərb, o cümlədən Britaniya ədəbiyyatşünaslığında yaradılmış elmi-ədəbi sisteminin müasir Azərbaycan ədəbiyyatşünaslıq elmində təhlil və tədqiq edilməsinin xüsusilə vacib, aktual və elmi əhəmiyyəti olduğunu vurğulamaq istərdik.

ƏDƏBİYYAT:

1. Dini terminlər lüğəti. Bakı İslam Universiteti. Bakı: İpək yolu Nəşriyyatı, 2010, 398 s.
2. Chodzko Alexander. Specimens of the Popular Poetry of Persia, as Found in the Adventures and Improvisations of Kurroglou, the Bandit-Minstrel of Northern Persia, and in the Songs of the People Inhabiting the Shores of the Caspian Sea. London: Printed for the Oriental Translation Fund of Great Britain and Ireland, 1842.
3. Lerner E.Robert, Meacham Standish, Burns McNall Edward. Western Civilizations. Their History and Their Culture. Seventh Edition. Volume I. Printed in the USA: W.W. Norton & Company, Inc., 1988, 642 p.
4. Lerner E.Robert, Meacham Standish, Burns McNall Edward. Western Civilizations. Their History and Their Culture. Eleventh Edition. Volume I. New York, London: W.W. Norton & Company, Inc., 1988, 654 p.
5. Square Charles. Celtic Myths and Legends. Printed in the EC: Lomond Books, 2000, 450 p.

Q.Q. MARKEZİN “LABİRİNTİNDƏKİ GENERAL” ƏSƏRİNDƏ TARİXİ GERÇƏKLİKLƏR VƏ GENERAL SİMON XARAKTERİ

Aysel TALİBOVA

Bakı Mühəndislik Universiteti

atalibova@beu.edu.az

AZƏRBAYCAN

XÜLASƏ

Tədqiqat işində Q.Q.Markezin Latın Amerikanın tarixi-siyasi hadisələrinə həsr olunmuş əsərlərindən biri olan “Labirintindəki general” əsərinin yazılmasının bədii məqsədi, əsərin qəhrəmanı olan Simon Bolivar xarakterinin Markez qələmində təzahür forması, tarixi gerçəkliklərlə Simon Bolivar xarakteri arasındakı təbəddülatlar araşdırılmışdır. Simon Bolivarın ispan fəthlərindən canı bahasına qazandığı azadlığın qitəyə gətirdiyi bələlərin Markez qələmində özünəməxsus bədii metodlarla açılması ilə bağlı məsələlərə toxunulmuşdur. Bu bələlərin Simon Bolivar xarakterinin inkişaf trayektoriyasına hansı səpkidə təsir göstərməsi təhlil olunmuşdur.

Açar sözlər: Simon Bolivar, azadlıq, labirint, ispan, müstəmləkəçi, separatçı

G.G. MARQUEZ'İN “LABİRENTİNDEKİ GENERAL” ESERİNDE TARİHİ GERÇƏKLİKLER VE GENERAL SİMON XARAKTERİ

ÖZET

Araştırmada G.G.Marquez'in Latın Amerika'nın tarihi ve siyasi olaylarıyla ilgili çalışmalarından biri olan "Labirent'te Genel" adlı bir eser yazmanın sanatsal amacı, eserde ana karakter olan Simon Bolivarın kişiliğinin Marquez kaleminde yaratılış metodu, tarihsel gerçəkler ile Simon Bolivar'ın karakteri arasındakı karşıdurumlar araştırılmışdır. Simon Bolivarın ispan fəthlərindən hayatı pahasına kazandığı özgürlüğün kıtada yol açmış olduğu belələrin Marquez kaleminde kendine özgü sanatsal yöntemlerle değerlendirilmesi ile ilgili konular tartışılmıştır. Bu problemlerin Simon Bolivar karakterinin gelişim yolu üzerindeki etkileri analiz edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Simon Bolivar, özgürlük, labirent, İspanyolca, sömürgeci, ayrılıkçı

HISTORICAL REALITIES AND GENERAL SIMON CHARACTER IN "THE GENERAL IN HIS LABYRINTH" BY G.G. MAQUEZ

ABSTRACT

In the research, G. G. Marquez's artistic purpose of writing "The general in his Labyrinth", one of the greatest works on Latin America's historical and political events; the manifestation of Simon Bolivar's character in the literary methods of Marquez, and the narratives between the historical facts and the character of Simon Bolivar are analyzed. Matters about analyzing troubles as brought of freedom which he gained for the price of his life from the Spanish invaders by analyzing with Marquez's specific literary methods are researched. The effects of these problems on the development pathway of Simon Bolivar character have been analyzed.

Key words: Simon Bolivar, freedom, labyrinth, Spanish, invader, separatist

Markezin tarixi romanlarından biri də “Labirintindəki general” əsəridir. Əsər tarixi roman adlandırılır, çünki mövzunu yazıçının vətəni olan Kolumbiyanın da daxil olduğu Cənubi Amerika torpaqlarının XIX əsr tarixindəki siyasi təbəddülatlarından götürmüşdür. Yazıçının əsas hədəfi dövrün öndə gedən diktatorlarından, siyasi liderlərindən olan Simon Bolivarın (Simon Xose Antonionun) həyat trayektoriyasını açmaqla bir sıra tarixi gerçəkliklərin kökünü qazımaqdır. XIX əsr siyasi liderlərinin, işğalçı İspaniyanın, “azadlıq döyüşçüləri”nin pəncərəsindən görünən Simon Bolivar obrazı ilə Markezin pəncərəsindəki obraz tamamilə fərqlənir. Digərlərinin gözündə çətin, təlatümlü, enişli-yoxuşlu və nəhayət, maddi-siyasi əsaslarla izah olunan Simonun həyatındakı pillələr, addımlar, qərarlar Markezin qələmində özünü sadə izahlarda tapır; digərlərinin hansısa siyasi maraqlara xidmət etmədiyi üçün nəzərlərindən

qaçırdıqları özəlliklər Merkez qələmində nəinki açılıb göstərilir, dərin psixoloji və sosial-ictimai-siyasi qatlarına qədər təhlil olunur. Çünki bu özəlliklər, doğrudan da, bu cür dərin qatlara malikdir.

XIX əsr elə bir dövr idi ki, başda siyasi liderlər və partiyalar olmaqla, bütün Cənubi və Mərkəzi Amerika ispan müstəmləkəçilərə qarşı vuruşurdu. İlk hədəf ispan ağalığından azad olmaq idi. Bu nöqtədə bütün hər kəsin siyasi maraqları üst-üstə düşdüyü üçün gücünü birlikdən alan Amerika nəhayət 1821-ci ildə Peruda olan Ayakuço döyüşündə ispan işğalçıları qitədən tamamilə qovmağa müvəffəq oldu. Hərəkata rəhbərlik edən Simon Bolivar yeni qurulmuş respublikanın prezidenti oldu, lakin qələbəsinin dadını uzun müddət ala bilmədi. Ayakuço döyüşü fəlakətlərin sonu deyil, azadlığın nəşəsindən sərxoş olmuş bir ovuc tamahkar diktatorun mübtəla olduğu fəlakətlərin başlanğıcı oldu.

Cənubi Amerika bugünkü azadlığını və iradə sərbəstliyini Bolivara borcludur: o, ispan işğalçıları qitədən qovdu (1810-1822), qitədə ilk respublikaları yaratdı (I və II Venesuela Respublikaları, Böyük Kolumbiya Respublikası, Boliviya Respublikası), quldarlığı ləğv etdi (1816), əsgərlərə torpaq paylamaq barədə dekret verdi (1816), bütün qitə ölkələrini birləşdirmək uğrunda Panamada konqres çağırtdı (1826), lakin məqsədinə çata bilmədi (7). İspanlara qarşı döyüşəndə yanında olub ona dəstək verən insanlar azadlığın dadına baxan kimi, onu özəlləşdirməyə çalışdılar. Bolivarın arzusu müasir dövrün şərtlərindən baxanda utopik görünə bilər, lakin o dövr üçün mümkün ola bilərdi. Əgər o separatçı qüvvələr illərdir, uğrunda həyatları bahasına vuruşduqları azadlıqlarını indi satın almağa çalışmasalardı, doğrudan da, bütün qitəni vahid bayraq altında birləşdirmək olardı. İspanların qəsb etdiyi azadlığa çatandan sonra, indi hər əyalət öz "azadlığı" uğrunda mübarizə aparmağa başladı: "Peruda mühafizəkar bir aristokratiya hakimiyyətdə idi, Boliviya General Andres de Santa Kruz başnabuyruq idarəçilik aparırdı, Venesuellada General Antonio Xose Paez öz muxtariətini elan etmişdi, Cənub baş qubernatoru General Xuan Xose Florez müstəqil Ekvador Respublikasını qurmaq məqsədilə Quayakil və Kito ilə birləşmişdi. Birlik olmuş nəhəng bir ölkənin ilk rüşeymi olan Kolumbiya Respublikası Yeni Qranada baş qubernatorluğuna qədər kiçildilmişdi. Azadlığı yeni-yeni dadmağa başlamış 16 mln. Cənubi Amerika xalqı yerli liderlərin iradəsinə buraxılmışdı." (1,27) Vəziyyətdən aydın olur ki, burada dava hansısa əyalətlərin azadlıq, hansısa mərkəzdən asılı olmamaq davası deyil, hakimiyyət davasıdır. Hər kəs öz xanədanlığını qurmağa, başqalarına hesabat vermədən xalqın qanını sormağa çalışır. Ancaq necə? "Azadlıq, müstəqillik" şüarları ilə xalqın qanını coşdurub, beyinlərini susduraraq. Beyinləri susmuş xalq separatçı diktatorlarının dalında gizlənib general Simona qəraratmağa başlayırlar. Və bu şəkildə general Simon Xose Antonio xalqın nifrətini qazanır. Nəinki nifrətini qazanır, ona ləqəb də qoşurlar: illərin müharibələrinin əritdiyi generalı "cılız sosiska"ya bənzədirlər. Hətta dəfələrlə sui-qəsdlər təşkil edirlər. Maraqlıdır ki, bu separatçı diktatorların tərkibi də vahimə rəsmləri kimi rəngarəngdir: sırf hakimiyyət tamahına düşənlər, generalın hansısa sözümdən inciyib ona əks cəbhəyə keçənlər (General Rafael Urdaneta), həmin anda güclü kimdirsə onun tərəfinə keçib öz əqidəsi olmayanlar (General Kaysedo) və s.

İş orasındadır ki, generalın doğrudan da hakimiyyət tamahı yox idi, o hətta konqresdə də idealındakı respublikanın prezidenti olaraq özünü yox, sədiq dostu Marşal Antonio Xose de Sukreni təklif etmişdi:

"Siz mənim təklifimi qəbul edin, marşal, mən də inək tövləsinin çevrəsində fırlanan buğa kimi hökumətin başına dolanan baş komandır olaraq qalım." (1,28)

Ancaq ictimaiyyətə təqdim olunan isə başqa idi: separatçı generallar azadlıq fədailəri idilər, general Simon isə öz nəhəng dövlətini yaradıb sonsuza qədər hakimiyyətdə olmaq istəyən və bu yolda hər pisliyə hazır olduğu əməliyyatlar aparın bir tərxiyatçı idi. Romanda da qitəyə gətirdiyi azadlığın yaratdığı, hər girişində, çıxışında düyün olan yolların kəsişməsindən ibarət olan labirintində çıxış yolu axtaran generalın labirint səyahəti təsvir olunur. Labirintin yaranmasına general özü səbəb olmuşdur, lakin bu yollarda gəzəcək gücü-qüdrəti və cavanlıq coşqusunu çoxdan arxada qoymuşdur. İyirmi illik mübarizə onu qanına-iliyinəcən elə tükətməmişdir ki, bu qədər "azadlıq fədailəri" ilə mübarizə aparıb, labirintin çıxışına çatacaq gücü də qalmamışdır. Lakin başqa çarəsi də yoxdur, son nəfəsinəcən bu yollarda irəliləməyə, o düyünlərlə mübarizə aparıb ümitsiz çıxış yolları axtarmağa məcburdur. Çünki generalın nə xarakteri, nə də yaratdığı labirint ona başqa seçim tanımır.

Maraqlıdır ki, əsrlər, eralar keçsə də, zəmanə, dövlətlər, xalqlar, mədəniyyətlər dəyişsə də, tarix heç vaxt dəyişməmiş, eyni hadisələr, eyni talelər həmişə bir-birini təkrarlayır. Təkrarlanan ən böyük tarixi gerçəkliklərdən biri də budur ki, millətləri, xalqları qanına qəltan edən baltaların sapı həmişə özlərindən olub. Əsərdə də zaman trayektoriyası Simon Bolivarın iyirmi illik müharibə həyatını deyil, həmin müharibələrdən, ispanlar ölkədən qovulandan sonrakı mərhələdən başlayıb generalın son nəfəsinəcən olan zaman trayektoriyasını əhatə edir. Əsərdə ispan işğalçıların, demək olar ki, obrazı yoxdur, çünki müəllifin

toxunduğu tarixi hadisələrin, həmin faciəvi gerçəkliklərin kökündə dayanan səbəb də, müəllifin əsl bədii hədəfi də işğalçı ispanlar deyil, yerli separatçı diktatorlardır – sapı özlərindən olan baltalarıdır. Bu yanaşma müəllifin nəinki bu əsərində, bütün əsərlərində problemlərin və konfliktlərin kökündə dayanan əsas səbəbdir. Müəllif həmin xarakterlərin fəaliyyətlərini birbaşa deyil, Simon Bolivarın həyat pəncərəsində təqdim edərək dövr haqqında aydın mənzərə yaratmış olur. Həmin separatçı qüvvələr də bir vaxtlar xalqın içindən çıxmış əsgərlər idi, lakin ard-arda qazanılan qələbələr, və nəhayət üç əsrdən sonra gələn azadlıq onları o dərəcədə qudurtdu ki, kimliklərini unudular, xalqlarını, nəticədə insanlığı yadırgadılar.

“Azadlığın” gətirdiyi bəlalər sadəcə separatçı qüvvələrin özbaşınalığı deyildi. Bu bəlalərin mahiyyətini müəllif özünəməxsus bir bədii metoddan istifadə edərək açır: generalın istefa verib Avropaya köç etmək planı ilə yola çıxarkən keçdiyi kəndlərdə və qəsəbələrdəki vəziyyətlərin ayrı-ayrı təsvirini verməyə çalışır:

a) Honda kəndi – müharibələrdə həlak olmuş əsgərlər ucbatından o kənddə demək olar ki, kişi qalmamışdır. Generalı qarşılamağa gələnlər yasda olduğu üçün qara geyinmiş dul qadınlardır. Vəziyyət müəllifin təsvirindəki kimi vahiməlidir: “qara paltarları ilə yandırıcı günəşin altında fikrə dalan qarğalar”. Burada qarğa təsadüfi seçilmiş bir metafora deyil. Kimsəsiz sahələrdə uçuşan qarğalar adətən, real həyatda da, bədii dildə də vahiməli tənhalığı simvollaşdırırlar. Qara geyimli qadınların qarğaya bənzədilməsinin bədii məqsədi budur: kütləvi ölümlərdən və itkilərdən geriye qalan vahiməli tənha kənd.

b) Mompoks kəndi – generaldan gizlədilməyə çalışılan və hələ də çarəsi tapılmayan, inək ayağından alınan savadsız dərmanlarla kütləvi ölümlərə daha da rəvac verən çiçək xəstəliyindən əziyyət çəkən xalq.

c) Puerto Real kəndi – aclıq və səfaləti yenə bilmək üçün kimiləri başqa əqidələr, başqa müharibələr xülyası ilə yollara düşmüş, kimiləri də yollarda quldurluğa qurşanmışlar.

d) Karakas şəhəri – xarabalıqlardan ibarət şəhərin divarları özü haqqında təhqir dolu kağızlarla örtülü idi, küçələrində isə insan nəcisi sel kimi axırdı.

Bu ərazilərin təmsalında yazıçı və onun magik təsvir dili oxucuda belə bir təəssürat yaradır – qırğınlar və qanlar bahasına qazanılmış azadlıq ölümlərin nəfəsi ilə lənətlənmişdir: ancaq bəlalər gətirir. Puerto – Real kəndinin sakinləri generala belə bir sual verirlər: artıq dilədiyimiz kimi, azadlığa sahibik, general, indi deyən bizə, neyləyək onunla? Bu sadəcə kənd sakininin məlumat almaq məqsədilə verdiyi sual deyildi, xalqın qanı bahasına başa gəlsə belə, xalqa heç nə qazandırmayan azadlığın varlığının həmin xalq tərəfindən sorğuya tutulması idi.

Obrazların mərkəzində general Simon xarakteri dayanır: yazıçı digər obrazların təsvirində daha çox informativ üslubdan istifadə etmişdir, onlar həm tarixi gerçəklikdir, həm də Simon Bolivar obrazının yaradıcılığında istifadə olunan vasitə. Bütün daxili və xarici monoloqları və dialoqları ilə, süjet boyu fəaliyyətləri və münasibətləri, xarakterindən doğan vərdiş və davranışları və nəhayət insanlığı ilə əsərin ən dolğun gerçəkçi obrazıdır. Onun xarakterindəki və mənəviyyatındakı ən kəskin xüsusiyyət həyatı boyu nə hakimiyyətdə, nə də maddiyyətdə gözünün olmamasıdır. Bunu bir neçə məqamda müşahidə edirik:

1) General Simon 20 illik mübarizəsinin nəticəsində artıq ölkədən gedişdi. Lakin onun gedişi də maraqlıdır. Hətta müəllif burada bədii müqayisə metodundan istifadə edir: oxucu bu kəskin fərqi aydın görə bilsin deyər Don Xuan Samanonun ölkəni tərk etməsini də aydın təsvir edib: “11 il əvvəl 300 illik İspaniya müstəmləkəçiliyinin nəticəsində qəddar baş qubernator səyyah donuna girib qızıldan tanrı heykəlləri, işlənməmiş zümrüdlər, müqəddəs tukanlar və parlaq Muzo kəpənəkləri vitrajları ilə dolu sandıqlarını da götürüb gəldiyi yollarla qaçıb aradan çıxanda ağlaya-ağlaya eyvanlardan yollarına çiçək səpən, sağlam səyahət diləyən yüzlərlə insan var idi.”

Əsrlərdir, xalqın qanını soran işğalçı İspaniyanın istirmarçı əli Don Samano ölkədən həm əli, həm könlü dolu gedir (daha doğrusu qaçır), 20 ildir ölkənin birliyi, xalqların əmin-amanlığı üçün mübarizə aparmış general Simon isə divarlara yazılmış təhqir və söyüş ismarıclarının müşayiəti ilə ölkədən zorla qovulur. Üstəlik, bir qatırın üstündə. İndi onun cəbhəsində heç kim yoxdur: nə xalq, nə dövlət, nə bir vaxtlar köməyində dayanıb həmişə arxalandığı İngiltərə; sadəcə bir neçə silah dostu. Burada qatır da müəllifin məqsədyönlü seçdiyi metaforalar siyahısındadır. İllərlə xalqına, və silahdaşlarına arxalanıb canını dişinə taxaraq mübarizə aparan generalın qazancının sadəcə bir qatır olması xalqının öz qəhrəmanına verdiyi dəyərin kəmiyyətinə müəllif tərəfindən kinayə oxunun sancılmasıdır.

2) Generalın hakimiyyət hərisliyi olsa idi, yəqin ki, quracağı nəhəng dövlətin başçılığını da öz öhdəsinə götürərdi. Ancaq bu yeri Marşal Sukreyə təklif edir. Çünki digərlərindən fərqli olaraq onun təmiz vicdanına arxalanır.

3) Ona edilən haqsızlıqlara dözə bilməyən general istefa verib ölkəni tərk edir. Əgər, doğrudan da, şəhlik iddiası olsa idi, nankor generalların atdığı şərhlər həqiqət olardı: özünə tərəfdaş toplayıb yeni

yaranmaqda olan respublikaların arasında təfriqə salar, ölənə kimi öz diktatorluğunu bərpa etmək üçün mənfur mübarizələrlə məşğul olardı. Lakin o, sözün əsl mənasında millət təəssübkeşi idi. İqtidar onun əlində olduğu vaxtkı xarakteri haqqında yazıçı bu cür məlumat verir: "...prezident olanda konstitusiyaya belə bir qanun gətirmişdi: 10 pesodan artıq pul mənimsəyən, ya da oğurlayan məmur ölüm cəzasına layiq görüləcək. Əli o qədər açıq idi ki, müstəqillik müharibəsi illərində ailəsindən qalan sərvətinin çox hissəsini sərf etmişdi. Maaşını dullarla müharibə qaziləri arasında bölüşdürürdü. Ərazilərinin çox hissəsini quldarlığı ləğv etdikdən sonra azad olunmuş qullara paylamışdı. Lima Məclisinin ona təqdim etdiyi bir milyon pesonu azadlıq coşğusunun müşayiəti ilə rədd etmişdi. Çox sevdiyi atlarını müharibə yollarında qarşılaşdığı dostlarına paylayardı və s." Bu faktlar Merkezin yazıçı fantaziyası deyil, tarixi həqiqətlərdir. Belə xarakterə malik bir insanın hansı hakimiyyət hərisliyindən söhbət gedə bilər?

Generalda qibtə olunacaq növbəti xarakterik xüsusiyyət yaşadığı haqsızlıqlara baxmayaraq son nəfəsinə qədər onu tərks etməyən ümidləri idi. Düzdür, köç əsnasında həm mənəvi, həm fizioloji bir çox tələtəmlər yaşayır, qızdırma, halsızlıq onu tərks etmir, ümidinin son qırıntılarını itirdiyi bir anda birdən bir fəlcin "sən hələ çox yaşayacaqsan" proqnozunu xatırlayıb yenidən mübarizə gücü və ümidlə silahlanır, onun səhəsinə olan təbəələrinə siyasi göstərişlər verir. Yaşadığı xəstəliklər onu ölümə yaxınlaşdırdıqca ümid işığı daha da güclənir. Artıq xəstə yatağına bağlı olub, nəfəsini belə, zorla alıb-verdiyi, ətrafındakı hər kəsin onun öləcəyindən əmin olduğu bir məqamda güzgüyə baxıb "belə gözlərim var ikən hələ ölməyəm" deyir. Doğrudan da o gözlər ölüm qaranlığı yox, həyat işığı saçdı. Hətta general ölüm ayağında ölkəni anarxiyanın dəhşətindən xilas etmək məqsədilə separatçı diktatorlardan birinə məktub yazdı ki, General Urdaneta ilə barışsın. Çünki bu diktatorlar sadəcə Simon Bolivara qarşı deyil, bir-birilərinə qarşı da mübarizə aparırdılar, güdazə gedən də həmişəki kimi xalq olurdu. Bu məktubun nəticəsini də Simon Bolivar heç vaxt görmədi. Belə bir həyat yaşamış adam üçün ölüm qurtuluş, əbədi hüzura qovuşmaq olmalı idi. Lakin ölüm də ona əzab verir: generalın vücudu ölür, ümidləri isə vərəm virusları ilə mübarizə aparır. Dünyanı dəyişmək xülyasından ölüm yatağında belə, əl çəkə bilməməsi onun göz yaşlarını üsyana qaldırır: "lənətə gələsən, bu labirintdən necə çıxacağam indi?.." General xəyyallarının əlçatmaz yüksəklikləri ilə gerçəkliklərin şərfəsiz alçaqlıqlarının kəsişdiyi yollardan ibarət labirintin mərkəzində ilişib qalmışdı...

Yazıçı Simon Bolivarın həyat süjetini təqdim etməklə oxucu qarşısında bu cür suallar qoyur: "Azadlıq" sözün əsl mənasında nədir: yadelli işğalçıların ağalığından çıxmaq mıdır? Hakimiyyətə yerli qüvvələrin gəlməsi özünü azad zənn etmək üçün kifayət edirmi? Xalq bədbəxtlik, aclıq, səfalət, xəstəliklər kimi bəlalar gətirirsə, yenə də bu azadlıq uğrunda döyüşməyə dəyirmi? Dəyişən ancaq xalq soyanların milli kimliyidirsə yenə də azadlıq üçün vuruşmağa dəyirmi? Xalq ömrün boyu səni qanıqən diktator sanıb, lənət oxuyur, həyatın bahasına vuruşub aldığın azadlığın qədrini bilmirsə bu xalq üçün vuruşmağa dəyirmi?..

ƏDƏBİYYAT SIYAHISI:

1. Gabriel Garcia Marquez. Labirentindəki General. Can Sanat Yayınları. İstanbul 2016
2. Ali Çimen. Tarixi Değiştiren Liderler. Timaş Yayınları. İstanbul 2014
3. Qabriel Qarsia Markes. Seçilmiş əsərləri. Şərq-Qərb nəşriyyatı. Bakı 2010
4. Gerald Martin. Gabriel Garcia Marquez – Bir Ömür. Türkiyə İş Bankası Kültür Yayınları. İstanbul 2012
5. Qabriel Qarsia Markes. Yüz ilin tənhalığı. Qanun nəşriyyatı. Bakı 2011
6. Ayşe Yaşar. Simon Bolivar Ve Hugo Chavez'in Siyasal Mirası: Venezuela'nın Bolivarçı Devrimi'nin Anlamı. Akdeniz Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Sempozyumu 2015
7. <http://www.biyografi.info/kisi/simon-bolivar>
8. <https://gezimanya.com/GeziNotlari/simon-bolivarin-hayati>

ŞEKSPİR ƏSƏRLƏRİNİN AZƏRBAYCAN DİLİNƏ TƏRCÜMƏ TARİXİ

Könül TAĞIZADƏ

Bakı Dövlət Universiteti
jonil.13tagi@gmail.com
AZƏRBAYCAN

XÜLASƏ

Dünya əsərləri ilə tanış olmağımızda tərcümə sənətinin danılmaz əhəmiyyəti vardır. Sözsüz ki, ingilis dramaturgiyasının dühası olan Şekspirin əsərləri ilə Azərbaycan oxucusu məhz tərcüməçilərin vasitəsilə tanış olmuşdur. Bu sahədə Ə.Haqverdiyev, T.Əyyubov, S.Mustafa, M.İbrahimov kimi tərcüməçilərin fəaliyyəti danılmazdır. Məqalənin əsas tədqiqat obyektini onların tərcümələri arasındakı oxşar və fərqli cəhətlər təşkil edir. Burada biz adlarını sadaladığımız tərcüməçilərin əsərə fərqli baxış mövqelərini, etdikləri yenilikləri aşkara çıxarmışıq.

Açar sözlər: U. Şekspir, faciə, sonet, fərqli tərcümələr